

АЛТЫННЫЫ СЭТТЭ КҮНЭ

Кылааска үлэ

Морфология

Аат тыл – сага чааһа

Сага чааһа

Морфология - сага чаастарын, үөскүүр, уларыйар формаларын үөрэтэр.

Тыл төрүт суолтатынан, хайдах уларыйарынан, этиигэ туттулларынан атын тылтан уратылаах буолар. Итиннэ олобуран тыллары тус-туспа бөлөххө араараллар. Ону **сага чааһа** диэн ааттанар.

Саха тылыгар маннык саҥа чаастара баар:

1. Аат тыл (сир, мас, кинигэ, оҕо)
2. Дабааһын аат (кыһыл, саҥа, эйэбэс)
3. Ахсаан аат (биэс, онус)
4. Солбуйар аат (мин, ити, хас)
5. Туохтуур: тус туохтуур, аат туохтуур, аат туохтуур, сыһыат туохтуур (бар, барар, бараары)
6. Сыһыат (түргэнник, сотору, олус)
7. Эбиискэ (дуо, дуу, эрэ)
8. Дьөһүөл (курдук, устун, тухары)
9. Сыһыан тыл (ама, арааһа)
10. Ситим тыл (уонна, оттон)
11. Саҥа аллайыы (тыый, ычча)

Аат тыл – санга чааһа

- Биһигини тулалыыр араас предмети, тыынар тыыннаабы, айылҕа көстүүтүн, хайааһын аатын бэлиэтиир уонна *ким?* *туох?* диэн ыйытыыга хоруйдуур тыл **аат тыл** дэнэр.
- Киһи – *ким?* Предмети, тыынар тыыннаабы – *туох?*
- Араас предмети суолтатынан бөлөхтөөн ааттыыр тыл **уопсай аат** дэнэр. Холобур, *киһи, ынах, өрүс*.
- Ити бөлөхтөн биир чопчу предмети ааттыыр тыл **анал аат** дэнэр. Холобур, *Сережа, Мангааччыйа, Сангаар, Индигиир*.

Аат тыл морфологическай бэлиэтэ

Аат тыл морфологическай бэлиэтэ

Ыйытыыта	Арааһа	Суолтата
<i>ким?</i> уол, учуутал <i>туох?</i> ыт, чааскы	<i>уопсай:</i> киһи, иһит <i>анал:</i> Ваня, Моойторук	<i>предмет:</i> сурук, эт <i>өйдөбүл:</i> дьол, доһор
Ахсаана (<i>биир/элбэх</i>)	Падеһа (<i>8 падеж</i>)	Тардыылаах
ат, ый аттар, ыйдар	ат, атта, акка, аты, аттан атынан, аттыын, аттааһар	атым, аппыт аттарым

Аат тыл этии ханнык баџарар чилиэнэ буолуон сөп.

- Туһаан
- Кэпсиирэ
- Толоруу
- Сиһилии
- Быһаарыы

ЧИНЭТИИ

- Эрчиллии 35
- Эрчиллии 37

ДьИЭБЭ үлЭ

- Эрчиллии 38